

ביום חמישי, ה'13 באוקטובר 1979, בשעה 10:35 בבוקר, פרץ סילון הנפט הראשון בקידוח „חולון 17" שמדרום לחולון

שכיריים ששכרם נמוך ביותר. שכרו העלוב של פועלי הייצור היהודי הביא רבים לחתום-קבע בצבא או להצטרף לתעשיות הביטחוניות, שם מצאו מרחב עבודה שלא התחרו בו פועלי השטחים, והשכר היה מתקבל על הדין.

אס-כי נראתה ישראל כמדינת שפע מובהקת, ועל-אף הפיתוח המדהים והגידול חסר-התקדים, גדל הקי-טוב החברתי בהיבמיה. אותה שימחה שפקדה את כל שכבות האוכלוסיה ארבע שנים קודם-לכן, עם הימצא הנפט, היתה שימחה מוקדמת מדי. חלק ניכר מן הציבור לא נהנה מפירות הנפט.

באוגוסט 1983, לאחר ארבעה-עשר חודשי מהומות ביהודה, בשומרון, בעזה ובגליל (שבהם נהרגו 1012 אזרחים ו-72 חיילי צה"ל) יצא „חוק המיעוטים" שהגדיר את מצבם של בני הלאום הערבי, אזרחי מדינת ישראל. חוק זה קבע כי ערבים יוכלו לבחור לרשויות המקומיות ול„מועצה הערבית" (שהיא מעין פרלמנט הכפוף לכנסת ישראל ופעולותיו טעונות אישורה). בין שאר סעיפי החוק: איסור רכישת קרקעות, איסור תנועה ותעסוקה ללא רישיון, איסור על דיור באיזורים יהודיים ומתן עידוד לכל ערבי שיהיה מוכן להגר.

החוק עורר תרעומת רבה בעולם. שוב גונתה ישראל כמדינה גזענית. בבירות אירופה נשמע קולם של גולים מישראל, בעיקר סופרים, שהיגרו לחו"ל לאחר הטלת הצנזורה החריפה. שוב הושוותה מדינת ישראל לדרום-אפריקה של שנות השיבעים. בישראל עצמה, נתקבלו התגובות במרירות והוקעה האנטישמיות של עמי העולם כלפי קורבנות השואה הנאצית.

בערב פסח, ה'6 באפריל 1985, פתחו מצרים, סוריה, ירדן ועיראק בהתקפה משולבת על גבולות ישראל. בזמן הפצצו הערים הגדולות ושדות-הנפט בחולון בטי-לים ארוכי-טווח, הסבו נזק עצום ונפגעים רבים. ההתקפה הפתיעה פרשנים, שכן לישראל היתה עליונות צבאית ברורה על שכנותיה.

לאחר 16 ניסיונות, הבקיע לבסוף המקדח את קצהו של שדה-הנפט החמישי בגודלו במזרח-התיכון, שדה אשר עתיד להפיק למעלה ממיליון חביות נפט ביממה. היתה זו נקודת-מיפנה היסטורית בתולדות מדינת ישראל, ויש שהישוו את חשיבות המאורע לעצם הקמת המדינה, שלושים-ואחת שנים קודם-לכן.

מילחמת-השיחור. המימשל הצבאי המשיך לפעול; לצורך תנועה ועבודה בישראל נדרשו רשויות מיוחדות; לא הוטלה על האוכלוסיה חובת שירות צבאי; מערכות השיפוט, המיסוי והרשויות-המקומיות חפכו לישראליות.

החלטת הסיפוח נתקבלה בעולם בתגובות נועזות, וזכתה בגינוי כללי במועצת-הביטחון. בנובמבר 1982 החליטה העצרת הכללית על גירוש ישראל מן האו"ם. ארה"ב לא הטילה וטו. על-אף בידודה המדיני של ישראל המשיכו ארצות אירופה, שנציגיהן באו"ם לא חששו שיבטס ממנה, לקיים קישור סחר ענפים עימה. בל-טה בכך צרפת, שבעודה מצביעה בעד הגירוש, קיימה מעגים הדוקים עם ממשלת-הקנאות של מישור-הביטחון. בעניין מכירת 120 מטוסי „מיראז 9" לישראל, תמורת חוזה אספקת נפט לעשר שנים.

מייד לאחר הודעת ראש-הממשלה על הסיפוח, פרצו בשטחים הפגנות אלימות מלוות בשביתה כללית. בחודש יוני בלבד נהרגו בשטחים 112 אזרחים. מישטר צבאי הוטל גם על כפרי הגליל שהצטרפו להפגנות. בספטמבר 1983 לאחר פעילות חבלנית אינטנסיבית מבול הצפון, תפסה ישראל שטחים בדרום-לבנון. למור עצה-ביטחון לא היה את מי לגנות. הרוסים שלחו אזורה חריפה וחד-משמעית, אך פקידים ופרשנים בישראל לא התייחסו אליה בכובד-ראש, לאור קשיי הסובי-ייטים בהתערבות צבאית פעילה באזור, וכן לנוכח הידיעה שארה"ב לא תסכים להתערבות כזו. (למרות השפל חסר-התקדים ביחסי ארה"ב עם ישראל, אשר התבטא בניתוק-מגע כמעט מוחלט בין שתי הממשלות).

מאז נמצא הנפט ועד סוף 1983, הגיעו לישראל כמיליון מהגרים. 87% מהם באו בכוח חוק-השבות. השאר, לא יהודים, באו לחפש את מזלם. דרום-אמריקה, אים, יוונים, פורטוגזים ואחרים, הגיעו לישראל כפועלים מיקצועיים וכטכנאים. אלה היו מרוכזים בדרך כלל בפרברי הערים, בשיכונים דלים שהוקמו בזמנו עבור זוגות-צעירים. גם העולים החדשים, שהמדינה שוב לא נזקקה להם כמקודם, לא נהנו מן ההקלות ומהתמריצים שבהם זכו בשנות השישים והשבעים. עולי שנות השמונים קיבלו אשרת-כניסה ואיזורו מהיר, אך לא יותר. היו אומנם דירות שנועדו לעולים, אך אלה היו ב„איזורים-פיתוח" מרוחקים. הערים הגדולות היו מלאות עד רווייה. רוב העולים העדיפו להתרכז בערים בכוחות עצמם וניסו להיקלט בכל עבודה קשה, רק לא להגיע ליישובי-הפיתוח.

מאז הוכרז על „קיום שביתות וסנקציות בעבודה" כעל עבירה פלילית, הורע בהרבה מצבם של הפועלים. התעשייה אומנם התרחבה בממדים חסרי-תקדים, אך בעליה-המפעלים העדיפו להעסיק פועלים מן השטחים,

הגיהנפט נחוג בישראל בכ"ד בתשרי, יומיים לאחר שימחת-תורה, ומי שלא ראה את שימחת-בית-השואבה, לא ראה שימחה מימיו. מייד עם פירסום הידיעה על הצלחת הקידוח יצאו המונים לרחובות, ומעגלי-חוגגים נראו בכירות הערים כל אותו הלילה. כעבור חודשים אחדים, משודעו מימדי של שדה חולון, קידש הרב הראשי את „יום הנפט" והכריז עליו כעל חג לאומי. חגי-הנפט, המכונה גם „עשירי עצרת", הוא יום חופש מבתי-הספר ומגני-הילדים. העיתונים מדפיסים מהדור רות חגיגות (מאוקטובר 73 ועד אוקטובר 79 — ההמ"שך והשינוי), מתקיימים בו טכסים ועצרות-עם, נערכות תפילות מיוחדות בבתי-הכנסת, והילדים מקדשים על קבוקוני נפט גולמי. הטכס המרכזי נערך בהיכל-הנפט בחולון, ובו נוטלים חלק נשיא-המדינה, ראש-הממשלה, רבנים וגיאולוגים.

ב-14 במאי 1948 היתה ישראל למדינה. ב-13 באוקטובר 1979 הפכה ישראל למדינה עצמאית ועשירה. תוך זמן קצר ביותר השתנה שוב מאזן הכוחות במזרח-התיכון: חווינפט ארוכי-טווח נחתמו עם ארצות-אירופה המערבית וסקנדינביה, והתמלוגים שזרמו בעקבותיהם לממשלת ישראל העמידו עד-מהרה את הכלכלה הישראלית על בסיס איתן. רמת-החיים קפצה מעלה קפיצה חדה, דבר שהוצג כהישג וכנהגשמת-הבטחות על-ידי הממשלה החדשה, שרק לפני שנתיים ישבה על ספסל-האופוזיציה.

במקביל נמשכה ההתעצמות הישראלית, והפעם ללא סיוע חוץ. צבאה של ישראל חזר להיות הצבא החזק והמתוחכם במזרח-התיכון, אס-כי סבל ממחסור חמור בכוח-אדם מיקצועי. הגידול בעוצמה הצבאית נתן את אותותיו במצב המדיני. בראשית 1982 אמר ראש הממשלה דאז ל„ניו-יורק טיימס": „אס-כי ידה יש מדינת ישראל תמשיך להיות מושטת לשלום, הרי אין מה לדבר על נסיגה נוספת מן הקווים הקיימים." במאי 1982, ביום-הזיכרון לחללי-צה"ל, ושבעה ימים לאחר הפלת מטוס „אל-על" על-ידי טוריסטים פלשטינאים ברומא, הכריז ראש הממשלה מעל בימת הכנסת, כי ממשלת ישראל החליטה להחיל את החוק הישראלי על השטחים המוחזקים. בכך סופחו רישמית יהודה ושומרון, רמת-הגולן, עזה וחלקים מסיני, לשטח ישראל. אל החלטת הממשלה אושרה בקולות הקואליציה (לי-כוד מפד"ל) ובהימנעות חלק מהמערך (תנועת מפ"ד, המורכבת ממפ"ם ואנשי מוקד). איש לא הצביע נגד (רק"ח, כידוע, הוצאה בסוף 1981 אל מחוץ לחוק, בעיקבות פעילותה בגליל בעניין ההפקעות).

פירושה המעשי של החלטת הממשלה, הוא מתן אזרחות ישראלית למיליון ורבע תושבי השטחים. עם זאת נשאר מעמד דומה לזה של ערביי ישראל לאחר

